

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

מרג בקלפי פרק רביעי יומא

בא א מרי מילא מהל
פיה הלל יג:
בב ב מרי מיד מהל
עמדת הוי"ו הלל
א:
א מרי מ"ב הלל
א ד מרי מ"ד הלל
ב א מרי מ"ה הלל
הלל ה:
א מרי מ"ז הלל
א:

הנהגות הגר"א
[א] תוס' ד"ה ואל
מכיון נמחה וי"ב פ"ב
(ו"ט הוספת) ומה
המקשה לו ו' ע"י
פ"ב דברה ממ"ד א"ר

גליון הש"ס
גמרא פוק תני אברה
שמך דף ק' ע"א מירוש
דף ט' ע"א פ"ה דף י'
ע"ג:

**הנהגות
מח"ב גיבור**
א נ"מ תני תנא
קמיה דר' יוחנן ב'
השחיטות בשורות
בזו. מ"י פ"א מהל
פס"מ הלכה ג:
ב רש"י ד"ה כיון דלא
ובי' דמשמע מילא הוא.
י"ב דא"כ א"ש שוק
מינ' ונמ"ד רש"י דבר
הקודם סוף ע"א:

תורה אור השלם
א) והנה הבהר על
הקובץ ביום הקלפני
ביום השביעי והקובץ
ביום השביעי ובקם
גליון הרמן פנים
(אברה ענין):
[ב] ר"י י"א
[ג] וכל אדם לא יקנה
באור מעד כבוד
לכפר בקלפי עד צאתו
(כפר ענין) וי"ב ביתו
ובקדש כל קהל ישראל
(ויקרא פ"ג א')

רבינו הגאון
דרכ דמית ליהוה לטמא
מער שריפת החטאת
תנו עליו מיד חיים אל
כלי איתקש תנית מום
חיים אל כלי לעפר
שרפה מה עפר שרפה
הלך כשרין באסיפה חזן
מחשוקין אף קורשין כן.
ור"י אמר לך א"כ היה
לך לבתוב ולקח לטמא
דשפעת הוא שאסף את
האפר הוא שיעור ותן
המים החיים אל כלי
לקחש מ"ט כתיב ולקחו
ללמד דאפילו קטן
דפסול באסיפה כשר
בקודש ולקח אבוב וטבל
במים איש טהור לרובן
דמכשירי אשה בקודש
פסלי הכא בהואה את
האשה טהור להכשיר
הקטן פסלי בקודש לוי'
יהודה איש ולא קטן
טהור להכשיר את האשה
מה שהכשיר בקודש
והוא הקטן פסול בהואה
ומה שפסל בקודש
הכשיר בהואה. ואקשינן
איני והתנן כפרה בפרק

בזמא טפי להכשיר ואם כן צמתימין גבי פסול הוא ליה למימני
אפי' בשעת טבילה ונראה לי ללא קשיא דהא דפסולין היכא דהאסא
אחזה בידו היינו משום דהוי כאלו האשה עשהה אוחו והא ודאי הוי
שפטו טפי לפסול אשה בטבילה מצדא דקרא דממעטין מיניה
אשה בטבילה כתיב ונראה להכשיר קטן
הוא רבמא כשה טפי ובגמ' משום דקרא
דמכשירין מיניה קטן בטבילה כתיב:
ולא פ"י ר' יהודה. תימה הוא
דצנוספתא דמסכת פרה^א

מינה דר' יהודה ר' יהודה א"ל מכשיר
בקטן ושמה המקשה לא שמיע ליה
הגרימא: **לימוד** על טבול יום
שביעי בפרה. תימה למה לי קרא
מהיכא תימי לפסול אי משום דתטולת
קרייה רמנא^ב לא הוה לאו עבודה
הוא כיון שור כשר זה ולי משום
דכתיב טובא טהור צפרה ואסף איש
טהור וטבל במים איש טהור הא
אנטרין לדרשא כולו בשמעתין וי"ל
ס"ד מנכתיב והינן צמקוס טהור
ענין נמי נכתיב אשה טהור גמור
קא משמע לן ואם תאמר והיכי
גמרינן שאר עבודות דפרה דפסול
צ"ל מהזאה איכא למיפך מה להזאה
שכירה צר וי"ל דלפי הכי כיון
דעיקר טבירה צדאיה קלמי ואכשר
זה רמנא טבול יום כל שכן גמור
עבודות וא"ת ואימא לרבות ממוסר
כפורים אכל טבול יום לא וי"ל
דמוקמינן קרא ענומאה דלוחה
פרשה כגון טומאה מת דלא שייכא
זה כפרה והכי אמרינן פ"ב דזמזים
(דף י'): ללגאל דלאנר צממוסר
כפורים כשרה קסנר טומאה דכל
המורה כולה וכוון דמכשירין טמא
מת דלירי טומאה פרשה ה"ה
טבול יום אפילו אוחו עממוסר כפרה
ומאל דלאנר ממוסר כפורים פסול
קסנר טומאה דלוחה פרשה דהיינו
טבול יום דמת דלאו ממוסר כפרה
אכל דזו ומעורר לא אפילו הערבי
שמעו כיון דממוסר כפורים:

אמר רב יהודה תני ש"י הוי"ו.
והא דלאנר לקמן^ג דפורשין
נמי מצין האולם ולמוצה הא מסקינן
לקמן דה"מ בשעת הקטרה ה"ה
ובשעת מתן דמים להיכל אכל בשעת
הקטרה לפני ולפנים לא והכל איירי
בשקטרה קטרת דלפני ולפנים ומיד
אחר הקטרה קטרת דלפני ולפנים
נטל הדם מן המזבח ולקמן כי
נעי לאוכוחי דפורשין מצין האולם
ולמוצה אף בשעת הקטרה דלפני
ולפנים מצרימא דר' יוסי הוא מני
לאוכוחי ממתניתא דאין פורשין והוא
ליה ליימר אדמיתקת לוי מצרימא
דר' יוסי חזיא לי סיעתא ממתניתין
וי"ל דממתניתין לא הוה מני לאיתוי
סיעתא דאיכא למימר כיון דהפרשה
דמצין האולם ולמוצה אינה אלא
מדרבנן דמלכותייתא אין פורשין אלא
מאלו מועד לא גזרו אלא על העומדים
שאמר דהא מילתא איכא נמי צין
היכל לצין האולם ולמוצה דאלו מהיכל
מאיכל נמי לא היה צמתימין מדי אלא הוה מני
שפסולין לנורך עבודה

ולא פליג רבי יהודה אמר אביי כיון דאמר
מר^א משמע מוציא מיד משמע ומשמע מביא
פליג^ב והוה הטהור על הטמא טהור^ג מכלל
שהוא טמא לימוד על טבול יום אשכשר
בפרה אמר ר' אביי כי הווי בה ר' יוחנן ורייש
לקוש בפרה^ד לא מסקי מינה אלא כמאי
דמוסר תעלא מבי כרבי אלא אמרי משמע
מוציא מיד משמע ומשמע מביא^ה תני תנא
קמיה דר' יוחנן כל השחיטות כשירות בור
חזון משל פרה אמר ליה ר' יוחנן "פוק תני
לברא לא מצינו שחיטה בור פסולה ור'
יוחנן לא מביעיא לתנא דלא ציית אלא
אפי' לרביה לא ציית דאמר ר' יוחנן משום
ר"ש בן יהוצדק שחיטת פרה בור פסולה
ואני אומר כשירה לא מצינו שחיטה שפסולה
בור: בא לו אצל פרו שניה: מ"ש בירדיו
ראשון דלא אמר ובני אהרן עם קדושך
ומ"ש בירדיו שני דאמר ובני אהרן עם קדושך
תנא דבי ר' ישמעאל אף היא מדרת הדין
נותנת מוטב יבא זכאי וכפר על החייב וא'
יבא חייב וכפר על החייב: **מתני'** שחמו
וקבל במזרח את דמו ונותנו למי טהור
ממרו בו על הרוב הרביעי שבוכל כדי
שלא יקרוש^ו נגל מחתה ועלה לדאש
המזבח ופנה גחלים אילך ואילך וחותה מן
המעוכלות הפנימיות^ז וירד והניחה על הרוב
הרביעי שבעורה יבכל יום היה חותה בשל
כסף ומערה בתוך של זהב והיום חותה בשל
זהב ובה היה מכניס בכל יום חותה בשל
ארבעת קבין ומערה^ח לתוך שלשת קבין
והיום חותה בשלשת קבין ובה היה מכניס
ר' יוסי אומר בכל יום חותה בשל אה
ומערה בתוך שלשת קבין והיום חותה
בשלשת קבין ובה היה מכניס בכל יום
היתה כבדה והיום קלה בכל יום היתה
ידה קצרה והיום ארוכה בכל יום היתה
וזהב ירוק והיום אדום דברי רבי מנחם בכל
יום מקריב פרם בשחרית ופרם בין הערבים
והיום מוסרין מלא חפניו בכל יום היתה
דקה והיום דקה מן הדרקה בכל יום כהנים
עורין במזרחו של כבש ויורדין במערבו
(ו) והיום כ"ג עולה באמצע ויורד באמצע^ט
ר' יהודה אומר לעולם כהן גדול עולה באמצע
ויורד באמצע בכל יום כהן גדול מקדש ידיו
ורגליו מן הכיור^י והיום מן הקיתון של זהב ר'
יהודה אומר לעולם כ"ג מקדש ידיו ורגליו מן
הקיתון של זהב בכל יום היו שם ארבע
מערכות והיום חמש דברי רבי מאיר רבי יוסי
אומר בכל יום שלש והיום ארבע רבי יהודה אומר בכל יום שתיים
והיום שלש: **גמ'** והכתיב (ו) וכל אדם לא יהיה באהל מועד אמר
רב יהודה תני של היכל תנו רבנן וכל אדם לא יהיה באהל מועד^י

ביון דאמר בו. דלח על כרחך לא מליית למימר צהאי^א דמשמע
ממילא הוא ועל כרחך פליגי: והוה הטהור. האי טהור יתירא הוא
דהא טהור קאי: **בבב'** שהוא טמא. שזולא מכלל טומאה: כי הווי
כי מדקדקי: **א** מבקי מיניה. כלומר לא היו מעלין מתוכה דבר מיוחד
לשיות יכולין לאחו בשעתה להשוות
סיפא מנקרומיה כולו ומילאיה זה
מיד זה או כולו מתקיימים זה אחר
זה: **בבב'** דבפיך תילא מבי כרביא.
כמה שמעלה השועל צרגליו כשדורס
על שדה ימל: מדרת הדין נותנת.
כלומר כך יפה לימוד שאלה המורה
אחרים: **מתני'** א"מ שהיה ממרוס
בו. מייגס^ב: **ב** ש"א יקרוש. כשיש
עד שמעשה עזרת הקטורת כמו
שדורות צפרה: על הרוב
הרביעי. כל הרפעה עשויה שזות
שזות טלולות אצני שזע וכל שזיה
ושזיה קרויה רובד וקא סלקא דעמיא
דעל שזיה רביעית שמפתה היסיל
ולפנים קאמר (ג): **בבב'.** גמלים
והייתה עד שיפסון קטורת ותן לתוך
הכף ואח"כ יניסן כף ומתחה לפנים:
בבב' יום. שחמיה גמלים ממערכה
שניה של קטורת לכניסין על המזבח
הפעמי לקטורת שמירת ועדיבת:
חותה בש"ש כפי. מפרש טעמה גמ'^ד:
והיום חותה ובי. טעמה דיו"כ
כנילוה משום חולשא דכהן גדול:
והיום ארובה. כדי שיתן דו"ל למטה
מזוהו ומתא זמנו מסיעתו: פריס.
תני מנה: מוסרף מלא חפניו.
שמכניס לפני ולפנים לגד מפרס
שחרית ושל ערביה היתין על מזבח
הפעמי: והיום דקה מן הדרקה. זו
שזיה מכניס לפני ולפנים היה ממזרח
ערב יו"כ למכתש ושוקקה דק'^ה:
בבב' יום בנינים. העולים למזבח
עולים בשפת מזרחו של כבש שהמזרח
הוא לימין העולה שגרי פניו למזרח
כשעולה כבש שהוא צדו וימין
דכל חמילת פיתויה לימין^ו אין נאה
שיהא מקיף שלא לנורך ויחנך הכבש
שע עשרה אמה^ז עולה ממזרח
ומקיף את המזבח לעזרתו וירד לגד
שמאל בשפת מערב: והיום. כהן גדול
מראה כבוד^ח ומינתן של ישראל שהוא
שלוטן ועושה עמנו כהן בית ואם בא
לעלות למזבח להקריב כגון למתן דמים^ט
תמידין ומוספין ואילו ואלו העם מקיף
אל כל הכבש מערב: והיום. כהן גדול
ארבע מערכות בו. מפרש גמלא:
גמ' והא כתיב וכל אדם וכו'. **ומקמינן**
לה לקמן בשמעתין בשעת הקטורת
ואת אמרת ממרוס ט על הרוב
רביעי שזכיל: תני של זהב
כשזולא מן היסיל לעזרה מונה את
הרובעין והוה האי רביעי להיכל:
יכול

עד אני ובתי ובני אהרן בו. וא"ת למה ל"ל כהן אפי' יומי כהן שאלמו ימיו קמא וכו' כיון שגם כהן הכהני ט'
לכלל עמנו עמיה ואל לקמן (דף טו.) גבי שער המשלח אלא מ"ד שנתפר על הכהנים ואפי' אילו מוכרי ימיו עליו אלא
שאלו שגאל כיון שזמורה כבד על פה זו עשויה מוכר ימיו עמנו עמנו עליו כיון שגם נשאת הפה ולא נגמרה כפתי
עדיין אכל בשער המשלח אין להכיר כהנים כיון ששמש נפר כהן ממוסרין עליו ואם כפר זה עוד עליהם מ"ש מכל
שערי תפלות שכל ש"ס:

(א) וינמוט גב. וזכיה
(ב) [מ"ד דף טו.].
(ג) [שעטות דף טו.].
(ד) לקמן מן. וזכיה פה.
(ה) [מ"ד כה.]. (ס) [מ"ד]
מוספות לקמן דף ד"ה
(י) [היסוס]. (י) [מ"ד מ"ה].
(י) כריכות ג' [ל' לעיל
טו.]. (ט) מודה פ"ג מ"ג.
(י) [מ"ד פ"ק [מ"ה]].
(ל) חולין [מ"ה]. (מ) מ"ד
ע"א.

הנהגות הב"ח
(א) מתני' כגל ארבעת
קבין ומעיה בתוך של
שגמל קבין והיום חותה
בשל שלשת קבין כגל
וקן בשמין: (ב) שם
ויורדין ממערב (היסוס)
כ"ג טולה חלמט וירד
חלמט חלמי וי"ב ק"א
היום עולין חלמט
ויורדין חלמט וכן הוא
בגמ' (ג) רש"י
ד"ה על הרוב כי ולפנים
קאמר הס"ד ואח"כ
מ"ד וחותה את
הגחלים:

ליקובי רש"י
[נרפס כחף המוסכת]

הנהגות וצינונים

(א) כראשונים ובכתי'
נוסף ב' ד' פריש
בז"ה: [ג] ו' פ' תורה
ובחיים סר ע"א דיה נס
וכי דכתבו דלא נס
הא ימין המאובלות
הפנימיות עתי'ס
(גליון). וכן במשניות
דפיר ובכמה ראשונים
וכתי' וגם יפנה גחלים
אילך ואילך ל"ג ויחנך
שם יעלה לראש המזבח
והיתה ירד' ע"י גמלא
במחלת הפרה הבא:
(ד) גיר' וישל' הרבנים
והיום עולין באמצע
ויורדין באמצע וזכה
גיר' גמ' לקמן מה ע"א
בפיסקא והיום [א]
(גליון): [ד] [מ"ד]
מוסרף ליתא בקצת כתי'
וע"י שיה יצחק שגמלי
כן ומכ"כ מהר"ם:
(ה) כתי' גמ' (כמו
במגילה יב ע"ב דיה
מוסרף). וזכה ברי'
למגול' ובמסנהו:
(ו) כתי' וחותה: [ז] הוא
דבר חדש (גנוי יוסף):
(ח) צ"ל יד רש"י. וכן
יש בכתי' (ט) כתי'
במזרח: [י] צ"ל כהן
(במזרח הפנימי) וזכה
במזרח: [יא] ע"י רש"י
השקשה דכל הני שקט
רש"י מתן דמס לפסול
בכשרי' לית דף טו ע"ב.
הגמ' שמתה מינומי
כהן גדול למתן דמים
דחמית' והקטרת
המזרחי' ל' ויהשכיר
בבב' יום כ"ה שם
כריכות כתי' וירי'ס
פרק ג דפרה מ"ו
דיה במזרחי' (גליון):
[מ] שיד' למשנה מא
ע"ב: [נ] צ"ל השנה. ע"י
שית יצחק:

הוספות ישנים

לימוד על טבול יום
שכשר בפרה. נפק
ש"י דזכוס (דף י') מפרש
אלמלי לא אמרינן ממוסר
כפורים דוקא: **בא** צ"ל
אצ"י פרו שניה בו
עד אני ובתי ובני אהרן בו. וא"ת למה ל"ל כהן אפי' יומי כהן שאלמו ימיו קמא וכו' כיון שגם כהן הכהני ט'
לכלל עמנו עמיה ואל לקמן (דף טו.) גבי שער המשלח אלא מ"ד שנתפר על הכהנים ואפי' אילו מוכרי ימיו עליו אלא
שאלו שגאל כיון שזמורה כבד על פה זו עשויה מוכר ימיו עמנו עמנו עליו כיון שגם נשאת הפה ולא נגמרה כפתי
עדיין אכל בשער המשלח אין להכיר כהנים כיון ששמש נפר כהן ממוסרין עליו ואם כפר זה עוד עליהם מ"ש מכל
שערי תפלות שכל ש"ס:

האחרון בסופו הכל כשרין ליהוה חזן ממוטמוס ואנדורינוס ואשה וקטן בו ולא פליג ר' יהודה ומכשיר באשה וטומטום.
ופריקין כיון דאמר מן כל הפרשה כולה משמע מוציא מיד משמע דבר בורו הוא מה שפסול אחר הכשיר בפסוק
אחר. והוה הטהור על הטמא טהור מכלל שהוא טמא לטהורא בלבד. לימוד על טבול יום שכשר בפרה פי' הטהור
מכל טומאה אחר שזיה עליו וטבל ולא נשאר עליו אלא הערבת שמש לאבילת דרומה כדכתיב בספרי ולקח אבוב וטבל
במים איש טהור ור' עקיבא אומר טהור למה נאמר עד שלא יאמר יש לי בדין ומה אם האוסף האפר ובשר טהור הוה לא
כ"ש. הא מה חיל טהור שהוא טהור מכל טומאה אחר וזה טבול יום. מכ"כ כתיב ולקח אבוב וטבל במים איש טהור
והוה על האהל וגו' והוה הטהור על הטפא וחי מיטות אחר מיטות טהור ולא טבול יום טהור ואין מיטות אחר מיטות אלא לרבות אפי'
החבר וקניי פסולה לא ואפי' לרביה דאמר שחיטת פרה בור פסולה (א) אלא אמר אי לא צאת לא מצינו שחיטה פסולה בור. בא לו אצל פרו שניה בו. תנא דבי ר' ישמעאל כך מדרת הדין נותנת יבא זכאי וכפר על החייב וכו'. פי'
על הנוטפה הרביעי של היכל מבחוץ. ת"ר וכל אדם לא יהיה באהל מועד כבבואו לכפר בקדש עד צאתו. וירושלמי דפריש אפילו בשעת הקטרה. ומביעיא לן כפרה בהקטרה מ"ל ואמרינן מרחיב הכא כפרה שאומר לכפר בקדש ובכתי'
כיו"כ וכפר עניו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל איתוה היא כפרה ששוה לו ולביתו ולאחיו הכהנים ולכל ישראל הוי אומר זו הקטורת שאם תאמר כפרת דמים חלוקה כפרתם הוא וביתו ואחיו הכהנים מתכפרים בכפר וכל קהל ישראל בשעיר.

חשק שלטמה על ר"ח (ב) גמליה לוי מ"ל פסולה לא נאם אלא אמר לא מליט וכו'.

קרוב איכא למיחש דילמא מישתלי ועייל, אבל היכא דהקטרה ליתא אלא לפני לפני שהיא רחוק אפילו להיכל למה להו למיעל²⁹⁹.

ויש מתרצים³⁰⁰ דכי עביד הקטרה לפני לפני ניחא להו לרבנן לאוקומה אדינא דאורייתא, כי היכי דליחזי ליה ולירתת³⁰¹, שלא יתקן מבחוץ ויכניס לפנים כצדוקי³⁰², ואע"ג דאכתי מצי עביד בין הפרוכות, מאי דאפשר לתקוני מתקנינן.

בשעת מתן פר בהן זכור. פי' דבכל הני איכא תואות בהיכל על הפרוכת ועל מזבח הזהב, כדאיתא בפרק איזהו מקומן³⁰³.

מאי לאו בשעת הקטרה דלפני לפני. וא"ת ומנא ליה הא. י"ל חדא דהקטרה סתם קתני, וכל הקטרה במשמע מסתמא³⁰⁴. ועוד מטעמא דמפרש בסמוך דלא קתני בין האולם ולהיכל אלא מעלה אחת, וזה ברור. ובתוס' פי' דהשתא ס"ד שלא בשעת

בתואות שהיה בו דבור, כדאיתא לקמן בפרק הוציאו לו²⁹⁶ שהיה מונה אחת אחת ואחת וכו'. תנן התם פורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרת הקטורת. פי' ופרישה זו מדרבנן, דאילו מדאורייתא אין איסור אלא דאוהל מועד כדאיתא לעיל²⁹⁷, ואוהל מועד היינו היכל, או אולם למ"ד²⁹⁸ קדושת היכל ואולם חדא היא.

לא שנו אלא בשעת הקטרה דהיכל. פרש"י ז"ל שהוא קרוב לבין האולם, אבל בשעת הקטרה דלפני לפני, מהיכל פרשי שהוא קרוב, מבין האולם לא פרשי כי רחוק הוא לפני לפני. וקשה דהא בשעת הקטרה דלפני לפני אסור מן התורה להיות בהיכל כדאמרינן לעיל, ואם כן אמאי לא גזרינן בבין האולם דילמא עייל להיכל. וי"ל דמידי דמתעבד לפני לפני חמיר להו לאינשי ולא עייל כלל. ותו דכי הויא גופה דהקטרה בהיכל שהוא

אוצר החכמה

דרך לול לא מיתרצא בהכי, שהרי הלול היה פתוח מן התא שאחורי בית הכפורת מצד מערב לתוך בית קה"ק, וכמ"ש רש"י ז"ל בזבחים דף ג"ה יע"ש, ואם כן משם היו יכולין לראות כשנכנס לבית קה"ק אם כבר תקן מבחוץ כמובן. ועיין בספר עבודת ישראל דף מ"ד ומ"ה כי לא דבר נכונה בזה, ועיין להר"ב עץ החיים ז"ל שתירץ לעיקר הקושיא בההיא זקול ומראה וריח איכא איסורא דרבנן, ולהכי היו משביעין אותו. ואחד הרואה דברי הריטב"א ז"ל עיניו יחזו דבכה"ג לא העמידו דבריהם חכמים, כיון שהראיה מוכרחת לצורך שיראו אותו שלא יתקן מבחוץ, שהרי כתב ז"ל דבכה"ג ניחא להו לרבנן לאוקומי אדינא דאורייתא כי היכי דליחזו ליה, ולא גזרו דילמא עייל להיכל כמובן. ובר מן דין עכ"ל כן דהא הכא נמי מסתכל בהיכל דאסור מדרבנן כאמור, וכמ"ש הרמב"ם ספ"ו מהלכות בית הבחירה והוא גמ' ערוכה בפ"ב דשבועות ט"ז [א'] ובתוס' דכלים [פ"א ה"ט] יע"ש, וכבר הושג בזה מרן ז"ל שכתב דבהיכל מנין לו. ועיין בפ"י המשנה פ"ד דמדות משנה ה' יע"ש. וא"כ איך כתבו הריטב"א ז"ל והתוס' ישנים ז"ל דבעינן שיעמדו שם כדי שיוכלו לראות, והא לא מצו למיחזי מחמת איסורא דרבנן, אלא ודאי עכ"ל כיון דלא סגי הכי לא העמידו דבריהם (כמדובר ודוק). עצם קושייתו שהקשה דא"כ למה היו משביעין אותו, לא הבנתי, דרבנן כתב דלכך לא פרשי מבין האולם ולמזבח כי היכי דליחזי ליה ולירתת שלא יתקן מבחוץ, אלו דבריו, וכל זה הוא תקנה שלא יתקן מבחוץ, אולם אכתי איכא למיחש דילמא לא מירתת ואע"ג דחזו ליה, ולכך תיקנו ששביעיהו. 302 שכך היו עושים כדאיתא לעיל י"ט, ב. 303 זבחים מז, א. 304 וכ"נ מפ"י רבנו אליקים.

שכתבו עוד פירוש. ורש"י בזבחים פח, ב ובערכין טז, א פי' שנעשה בחשאי שהיה הכהן לבדו שם כדתנן פורשין מבין האולם ולמזבח וכל שכן מן ההיכל, ותוס' ישנים ותוס' הרא"ש הנ"ל הקשו דאמנם מפני שהיו פורשין הוי דבר שבחשאי, אולם במתן דמים נמי היו פורשין, וא"כ אמאי הויא קטורת יותר חשאי ממתן דמים, עיי"ש. ורבנו אליקים כתב: שבחשאי שמקטירין אותו לפני לפני. 296 נג, ב. 297 בראש עמוד זה. 298 לקמן בע"ב. 299 ע"י תוס' הרא"ש לקמן בע"ב בד"ה ש"מ (השני). 300 סברא זו כתבו תוס' הרא"ש שם ותוס' ישנים שם בד"ה כיון בשם הר"ר יוסף עיי"ש. 301 [חיים מדבר. ליכא לאקשווי דא"כ למה היו משביעין את הכ"ג שלא ישנה דבר [לעיל יח ע"ב], והא היו עומדין באולם לראותו שלא יתקן מבחוץ. וכמו שכן הקשו כת הקודמין ג"ג מההיא דפרק הנויקין דף נד [ע"ב] ומה שפרש"י ז"ל שם יע"ש ועיין להר"ב עץ החיים ז"ל דף ל' ולהר"ב אש דת ז"ל דף ס' יע"ש. דאיכא למימר דאכתי צריכין היו להשביעו שלא יעשה כן בין שתי הפרוכות שהיה ביניהן רוחב אמה, וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ד מהלכות בית הבחירה [ה"ב] יע"ש, דכל כי האי מלתא לא מצו למיחזי ליה שהרי הפרוכת מפסקת ביניהם כמובן. איברא שראיתי להתוס' ישנים בסוגיין בע"ב ד"ה כיון שכתבו דגם שם אינו יכול לתקן כל כך יע"ש. ולענ"ד לא מצאתי מקום למה אינו יכול לתקן מאחר שהיה ביניהם רוחב אמה כדאמרן. ותו דלדידהו ז"ל קשה א"כ שבועה זו למה, אחר שבהיכל אינו יכול לתקן מפני הרואין אותו מן האולם כמובן. באופן דלדברי הריטב"א ז"ל ל"ק מידי למה היו משביעין אותו וכמדובר. ברם התיא דאקשו בה רבנן קמאי ז"ל דמצו לראותו

מתן דמים, דהא פשיטא דשוות גינהו. ש"מ מעלות דאורייתא. פי' מעלות שאמרו בפ"ק דכלים³¹⁶ בעשר קדושות, ונתנו מעלה לבין האולם ולמזבח על העזרה כדאיחא התם³¹⁷, אותה מעלה דאורייתא³¹⁸, דקדושת בין האולם ולמזבח לחוד וקדושת עזרה לחוד. דאי חדא קדושה היא כי היכי דפרשי מבין האולם ליפרשו מבין העזרה, כיון דמדאורייתא חד דוכתא הוא, אלא ודאי כדאמרן.

ומהדרין דלעולם מעלות דרבנן גינהו, ועזרה כיון דאיכא מזבח החיצון דפסיק מינכרא מילתא, ולא אתו למיעל. ומיהו לא אמרינן השתא אלא דמעלות בין האולם ולמזבח על העזרה דרבנן³¹⁹, אבל ודאי³²⁰ יש בעשר מעלות דהתם דברים שהם דאורייתא, כגון זבין ומצורעין וכל הטמאין שנכנסו לפנים ממחיצתן. ובתוספתא³²¹ תניא נכנסו מצורעין לפנים מן החומה לוקין ארבעים, זבין וזבות נדות ויולדות להר הבית לוקין שמונים³²². ומיהו מאי דקתני בסיפא דהך ברייתא לוקה³²³ שמונים משבשתא היא, דליכא אלא חד לאו דלא יטמאו את מחניהם³²⁴, דאי משום ולא יבא אל תוך המחנה³²⁵ דכתיב בבעל קרי³²⁶, הא בפרק אלו דברים³²⁷ אסקינן דההוא במחנה שכינה כתיב³²⁸, והתם נמי איחא להא תוספתא ולא גרסינן בה אלא לוקה ארבעים, וכן עיקר.

התורה חסה על ממזנם של ישראל. פרש"י ז"ל ואנן נמי חיישינן, וחתיית גחלים שוחקת את הכלי ומחסרתו. ובכ"י האי גוונא ליכא למימר אין עניות במקום עשירות³²⁹.

תנא ונתפזרו³³⁰ לו קב גחלים. פירוש הנותרים מן המחתה שהוא חותה בה.

רבנו דמעלות דבין האולם והמזבח הוא דאורייתא. 319 וכ"כ רבנו בחידושינו לסוכה מד, א ד"ה אמר ר"ל, וכן דעת הרמב"ן בהשגותיו לספר המצות ל"ת סט, והראב"ד פ"א מאיסורי ביאת הט"ו, והר"ש והרע"ב במסכת כלים שם. ודעת הרמב"ם שהוא מדאורייתא כ"כ הרע"ב שם. 320 כדברי רבנו להלן עד סוף הפיסקא, כ"כ הר"ש סוף פ"ק דכלים. 321 כלים פ"א ה"ו. 322 ע"י הגהות הגר"א על הר"ש שם. 323 צ"ל לוקין. 324 במדבר ה, ג. 325 דברים כג, יא. 326 ובעל קרי זב, איתקושי איתקוש, וכן זב וזבה ונדה ויולדת, וכולם שוין למחנותם. ר"ש שם. 327 פסחים סח, א. 328 שם סז, א. 329 כדאמרי' במסכת שבת קב, ב. 330 צ"ל נתפזרו.

הקטרה היינו שעת מתן דמים³⁰⁵, דאי לא עביד מידי אמאי פריש³⁰⁶ כלל³⁰⁷, ועל כרחין במתן דמים דלפני לפנים קאמר, דאלו במתן דמים דהיכל אפילו בשעת מתן דמים דהיכל נמי³⁰⁸, כדקתני רישא בהדיא, וכיון שלא בשעת הקטרה דהיינו דמים מיירי לפני לפנים, דכוותה נמי שעת הקטרה ממש שעת הקטרה דלפני לפנים. ופרקי' דלא מיירי הך אלא בשעת הקטרה דהיכל. ופי' זה נכון הוא, אלא שאין אנו צריכין לו לפי מה שכתבנו.

ופרבינו אי הכי, דהקטרה הקטרה דהיכל היא בלחוד, היכי קתני מעלה אחת ביניהו לענין מתנות דלפני לפנים, הא איכא מעלה אחריתי דאלו דהיכל פרשי בין בשעת הקטרה דידה כו'. ופרקי' הא קתני³⁰⁹ שבהיכל כו'. כלומר הכי נמי קאמ' והא³¹⁰ שבהיכל פורשין בין בשעת הקטרה דהיכל בין בשלא בשעת הקטרה דהיכל אלא דלפני לפנים, ובין אולם ולמזבח לא פרשי אלא בשעת הקטרה דהיכל בלחוד.

[מד, וב] ופרכי' דא"כ³¹¹ אמאי לא איירי אלא בענין הקטרה בלחוד, דלא קתני אלא חדא מעלה, דהא איכא מעלה במילתא אחריתי לענין מתן דמים דלפני לפנים, דאלו היכל³¹² פרשי בקידושין³¹³ דידה, פי' ³¹⁴ בשעת מתן דמים, והוה ליה למימר שתי מעלות.

ופרקינן שם פרישה אחת היא. כלומר³¹⁵ חדא מעלה חשיבי, דמשום דבר הנעשה בפנים בין בשביל הקטרת ובין בשביל מתן דמים פרשי בהיכל, ולא פרשי בין האולם ולמזבח, ואפשר דשלא בשעת הקטרה דקתני הכל בכלל. אי נמי כדפרש"י ז"ל דאפילו תימא דלא מיירי תנא אלא לענין מעלה דהקטרה, ממילא שמעינן דה"ה לענין

305 ע"י רש"י. 306 צ"ל פרשי. 307 ע"י רש"י שם. 308 פרשי מבין האולם והמזבח. 309 לפנינו נוסף כאן : אלא. 310 צ"ל וה"ק, או שצ"ל אלא. 311 מדברי רבנו אליקים נראה קצת שגורס בגמ' : אם כן. 312 צ"ל מהיכל. 313 צ"ל בקדושה. 314 ע"י תוס' ד"ה דאילו. 315 ע"י בפ"י רבנו אליקים. 316 פ"א מ"ו. 317 שם מ"ט. 318 ברש"י מבואר דכל המעלות שנשנו שם (הר הבית מקודש מירושלים וכו') הוא דאורייתא, (וכ"כ הר"ש בכלים שם מ"ט) ותוס' ישנים ותוס' הרא"ש ד"ה ש"מ (הראשון) הקשו עליו דמהגמ' מוכח דמעלת עזרת גשים הוא מדרבנן. וכתבו אלא יש לפרש דבמעלות ממחנה שכינה ואילך, או במעלות השנויות בין האולם ולמזבח הוי דאורייתא עיי"ש. וזהו דעת

סימן נב

ביה פיעמטרקוב ג' אלוד הרפ"ה.

שוכט"ס לכ' ידידי הרב הישיש החו"ב

פאר היחס הר' ישראל קאנער ני"ב בעיר

שעווינינגען בהולאנד יצ"ו.

ע"ד הקושיא שהגיע כבודו לפני נשם אביו הרב"ג הר' אברהם שלו ז"ל ראב"ד סטאליסלאוו שחמה דאמאי לא מנו מוני המזות בכלל הלאוין הלאו דוכל אדם לא יהי' באהל מועד עכ"ל:

תשובה

א) עיקר הדבר באמת חידוש שלא עמד שום פוסק בזה ומה שנראה ליישב לחומר הנושא הוא:

דהנה יש להקשות לשי' הרז"ה ז"ל דהא דק"ל כל עבודות יוה"כ אינן כשירות אלא זכהן גדול קאי אף אהני עבודות שאין מיוחדות ליום זה דוקא אי"כ למה לי קרא דוכל אדם לא יהי' באה"מ טיפוק לי' דהו"ל ביאה ריקנית וחייב ממילא משום לאו דאל יבא בכל טע אל הקדש:

והתוס' יגנים במס' יומא (י"ב ע"ב) אהא דאמרינן הוה דאבננו של כהן הדיוט ביוה"כ הי' של בוך הקשו לשי' הרז"ה ז"ל הג"ל דלמה לי' לכה"ד ביוה"כ אבננו כלל הא לא הי' לו עבודה כלל ומי' דאינטרך לשני גזירים ע"ש והרי סידור הגזירים הי' בעורה וא"כ נמלא דבאה"מ ל"ה שום עבודה וא"כ ממילא הו"ל ביאה ריקנית:

וירי"ש זה אמרתי ע"פ הש"ס דגיטין (נד ע"ב)

דכהן נאמן לומר זבחים שעשיתי ביום פלוני נתפגלו שהרי התורה האמינאו ביוה"כ דכתיב וכל אדם לא יהי' באה"מ ואי' לאו דמהימן אטיג' דשמעתי דקאמר פיגול לא מהימן דילמא לבתר עבודה קאמר וע' תוס' שם ובפני' שביאר דהיינו דמדאמרה תורה שלא יהי' אדם באה"מ ואיך נעשה אם יאמר הכה"ג פיגלתי והרי אז לא יהי' הוא רשאי לעבוד הלאה ואנחנו לא נאמן לו וגם זכהן אחר אי' אפשר ביוה"כ וע"כ מדאמרה תורה וכל אדם לא יהי' באה"מ מוכרח דכהן בעלמא נאמן ע"ש. והיולא מזה דאלמלא הוהיה תורה בהאי דוכל אדם לא יהי' באה"מ הו"ל דאינו נאמן לפגל וא"כ הי' נמלא דבטיין דוקא שיהי' אחר עמו לראות בשעת עבודה. וא"כ שפיר מיושב אפי' לשי' הרז"ה הג"ל דאינטרך וכל אדם דאל"כ הו"ל שיהי' שם אדם דוקא לראות אם יפגל ושוב ל"ה ביאה ריקנית להכי אינטרך וכל אדם דכהן נאמן לפגל וממילא אכור לאחר להיות שם דהוי' ביאה ריקנית:

ובשים דזבחים (ס"ה ע"ב) שמעתי בחטאת הטוף שמבדילין ומאי לא יבדיל אין לריך להבדיל

והתוס' שם (ס"ז ע"א) ד"ה אלא כ' הא דבכל לאוין שבתורה לא אמרינן כן היינו משום דמהיכי תיתי שריך דאינטרך לומר שאינו לריך וע"כ דללאו כתיב' אבל הא דמסבדא הוה אמינא דמבדיל לפי שריך לרס אמרינן דכי כתיב לא יבדיל אין לריך להבדיל קאמר ע"ש:

וירפ"ז דון מינה בזה דוכל אדם לא יהי' באה"מ שביארנו ע"פ הש"ס דגיטין הג"ל דאי לאו קרא הו"ל לריך להיות שום אדם לענין פיגול וא"כ שפיר אסרינן

וא"כ גם הכא דאנו חוששין שמה יבאו עדים ויעידו בדבריו ותהי' כשרה לכהונה ממילא אכור להדירה ולפוסלה לכהן ויותר נכון להמתין עד שיחברר הדבר. ומשום מוקי בגמ' הא דחוללת רק בגרושה או במערה:

ז) וארוחנא בזה ליישב הא דקשיא לן בזה דמשני דמיירי בגרושה דנהי דלכהן לא חיישין אכתי איכא תששא אחריגא דהא ק"ל דהחולץ ליבמתו הוא אכור בקרובותיו והיא אכורה בקרוביו והוא איסור דרבנן כמו חלוה לכהן דל"ה ג"כ רק מדרבנן וא"כ אכתי איכא למיחש דהוא תינשא לקרוביו כשיבואו עדים בדבריו ואיכא דל"ה בהכרזה:

ואמנם מלאמי להש"ק על הירושלמי פ"ד דיבמות שעמד שם בזה דמשני ביבמות ל"ו דיאמרו קשריא חלוה לכהן ואמאי לא חשו לפסול קורבא ע"ש:

אבל ביותר ק' כן בסוגיין דמשני בגרושה והא אין מועיל זה כלום לענין פסול קורבא:

ורפי הג"ל א"ש דהא דחולץ לפסולה משום לא ישפוך מפי הש"ס דקאי על פסול כהונה אבל באחת כשרה לקרוביו ואחת פסולה לקרוביו וכגון באחיו מאמו והיא במו לא אמרינן דחולץ להפסולה לקרובו בלא"ה ותהי' לרחה מותרת דק"ל נושא אדם לרה קרובת חלוהתו וכמשנה דיבמות מ' משום לא ישפוך וגם בטושיע לא אשתמיט חד לאשמעינן האי דינא אלא דהדבר פשוט דאיסור זה דלא ישפוך אדם מי צבור ואחרים לריבין להם ל"ש כ"א הכי רבא לאוסרה על כל הכהנים דעלמא אבל לא משום פסול הקרובים וז"ב:

וא"כ מעתה שפיר מיושב מה דלא חשו גם בגרושה דילמא יבואו עדים ותלך כרוז לקרובים ואיכא דל"ה בהכרזה וכו' דהא ע"ז יש ענה שדירנה הנאה עדי' שלא תנשא לקרוביו דרק בפסול כהונה אי' לעשות כן משום לא ישפוך ולכן מוכרח לאוקמי בגרושה אבל משום קרובים יש ענה זו:

ח) וא"כ כ"ז רק הכי דאפשר לעמוד על הדיבור וכמ"ש המהרי"ט ז"ל דש"ס דיבמות מיירי הכי דאפשר לברר אז אכור לפוסלה לכהונה אבל כאן צידון שאלחנו דיש תששא גדולה שמה לא יחברר הדבר לשולם וא"כ ממילא לא תינשא לכהונה וכשתחלוך ותדור הגאה עכ"פ תישתרי לזרים ובכה"ג ודאי ל"ש הא דלא ישפוך ולפיכך דעמי נוטה שדירנה הנאה עדי' ואז מותרת לחלוץ וכדברי הר"ח ז"ל הג"ל:

אחר כתיב זאת מלאמי להכנה"ג אהע"ז סי' קנ"ז שהביא פסק מהמז"ב ז"ל בשאלה כוז שפסק כן בפשיטות דתחלוך ותאכור עלמה על הכהנים ע"ש:

אוהבו דוש"ת:

אוצר החכמה

אמרין דפירושא דקרא אין לריך כמו בלא יבדיל דאמרין אינן להבדיל כיון דמכבדא הוה אחיבא דלריך והא דקיי"ל דאסור להיות היינו משום דכיון דאינן דא"ל הו"ל ביאה ריקנית ואיבא ממילא לאו דלא יבא ואיבא ממילא ניחא מה דלא חשבינן לאו דוכל אדם לא יהי' בחשבון המלות דהא כבר כתב הרמב"ם ז"ל בשרשיו לס' המלות שורש ח' דלאו דלא יבדיל לא חשבינן משום דפירושא שלילה ולא אזוהריה ואיבא ממילא ה"ה ללאו דלא יהי' דפירושא אין לריך אין לחשבון ואף דאסור הוא הלא זה רק משום ביאה ריקנית והרי לאו דלא יבא כבר חשבינן במנין:

ב) ואבן פדין יש להקשות בזה מהש"ס דיומא (מ"ד ע"א) דאמרין ההם דגם בכל ימות השנה פורשין בשעת הקטרת הקטורת וכן פורשין בשעת מחן דם פר כהן משום והשחא טוב תקשה אי וכל אדם לא יהי' אחיא רק לומר דאין לריך אבל האיסור אינו רק משום ביאה ריקנית איבא תינח ביוה"כ דכל עבודות אין כשיחות אלא בכה"ג שפיר אסור לכהן אחר להיות משום ביאה ריקנית אבל בשאר ימות השנה דליה ביאה ריקנית אחאי קאמרין דפורשין:

אבר יש ליישב גם זה דאמרין בנמ' שם (מ"ד ע"ב) שאר כפרות מנין כתיב לכפר ואתיא כפרה כפרה מיוה"כ ע"ש ואיבא ע"כ מוכרח דפירושא דלא יהי' אזוהריה היא ולא שלילה דאי ס"ד דלאו זה לא אחיא אלא לומר דאין לריך ואשמעינן דכהן נאמן לפגל איבא למה אינצריך ל' ג"ש דכפרה כפרה לשאר ימות השנה הא ממילא ידעינן ל' דבשלמא אי וכל אדם קאי אזוהריה ואיבא הוה אחיבא דהיינו דוקא ביוה"כ לפני ולפנים הוא דאסור אבל בהיכל מותר אחיבי להכי אינצריך לרבות שאר ימות השנה בהיכל אבל אי וכל אדם קאי לומר דאין לריך משום דהכא נאמן לפגל איבא חוזה רבותא יש בשאר ימות השנה דאינצריך לרבות דאין לריך הא כיון דנאמן דמשו"ה אינן ביוה"כ ממילא אין לריך בשאר ימות השנה אלא מדכתיב לכפר לג"ש דכפרה כפרה מזה מוכרח דפירושא דקרא לאזוהריה אחא ואיבא שפיר קאמר דפורשין אף בשאר ימות השנה:

והנה לע"ז דשזב אנו מחייקים לומר דלאו דוכל אדם אזוהריה הוא ולא שלילה איבא לכאורה הדרא הקושיא דאחאי לא חשבוהו מוני המלות במנין הלאין:

אבר גם זה ניחא דהא באמת מקרא גופי' הוה אחיבא דאחא רק לומר דאין לריך ולא לאזוהריה ורק מדאית לן גזירה שוה דכפרה כפרה ידעינן דלאו זה לאזוהריה נאמר ואיבא ממילא ניחא דלא חשבינן להלאו בחשבון חרי"ג מלות דהא כללל כ"ל לן הרמב"ם ז"ל בס' המלות (שורש ב') דכל לאו דאנו למדים אוחו ע"י גזירה שוה אין מוכין אוחו בכלל הלאין עיי"ש ואיבא ה"ה בלאו דוכל אדם לא יהי' נ"ש לעיין עוד ברמב"ם שם ובהא דאמרין ביומא שם ש"מ מעלות דאורייתא ועי' רס"י ותוס' ישנים שם. ועי' רמב"ם ה' תומ"ם (פ"ג ה"ג) צנין אב לכל כפרה שבקדש ועי' לח"מ שם דהרמב"ם כבר דאית גז"ש נמורה פ"ש]:

ג) והנה בנמ' דניטין שם בנחא דקאמר שהרי החורה האמינתו ביוה"כ פריך הש"ס

ודילמא דחוינ' בפשטו ומכיון בקושיא ואיבא לכאורה יש מקום לומר דאיבא לפרש קרא דוכל אדם כמו לא יבדיל דמהיכי פתיי לריך ואי משום שחא יאמר פיגלתי הא אפשר לחוות בפשטו ואכן גם זה נכון דעיקר כונת הש"ס אהא דקאמר ר"א דאפי' אינו בידו נמי נאמן ומביא רא"י מיוה"כ ע"ז דחי דילמא דחוינ' בפשטו ואף דהפשטו מוהני רק להיכל עכ"פ הרי מהני נמי להיות נאמן בהזאת דלפני ולפנים משום דהוא בידו לפגל בהזאת דהיכל והתם יהי' אפשר לראות בפשטו [ועי' בפירש"י בזה ובמפורשים במס' מדות דלול הי' בלדו ולא במכוון ועי' זכאים נ"ה ועתה"ו מאיר נתיב"ס ופ"ג בזה] ואיבא לא דחי רק אחין בידו אבל בזה שבידו דנאמן באמת איבא למילף מוכל אדם ואיבא שפיר אינצריך קרא לומר דאין לריך:

ובזה איש פסק הרמב"ם ז"ל בנ' פסה"מ (פי"ט ה"ט"ז) דפסק כאב"י דדוקא במה שבידו נאמן וכ"פ הראב"ד ז"ל שם ובכ"מ שם הקשה דהא בכ"מ הלכה ברבא ולהכ"ל איש דהוא משום דהא דאין בידו נאמן אסיקנא בקושיא וי"פ:

ד) ובהיותי בזה אמרתי לתרין דברי הרמב"ם ז"ל בנ' ביאת מקדש (פ"ד ה"ח) שכי' דאין הניץ מרנא אלא בזמן שהוא על מלחו והקשה הכ"מ בשם מהר"י קורקוס ז"ל דהא בש"ס דיומא (ו' ע"ב) אמר ר"ש כה"ג ביוה"כ יוכיח שאין עושהו על מלחו ומרנא וא"ל ר"י הגה לכה"ג ביוה"כ שטומאה הותרה לו בלבוש ואיבא הרמב"ם ז"ל דפסק שם (בנ' ע"ז) דטומאה דחוי' בלבוש ולא הותרה ואיבא ע"כ מוכח מכה"ג ביוה"כ דאפי' אינו על מלחו נמי מרנא והי"ו פסק כאן דאינו מרנא אלא בזמן שהוא על מלחו:

והנ"ל בזה דריש לשיטתו דוקא קאמר כה"ג ביוה"כ יוכיח ויודוקק ג"כ הלשון דקאמר כה"ג ביוה"כ דדוקא מכה"ג איבא ההוכחה. דהנה יש לתמוה בנחא דקאמר בפשיטות כה"ג ביוה"כ יוכיח שאינו על מלחו ומרנא דילמא באמת אינו מרנא ואומרים לו להביא אחר תחיוו והתשובה בזה ע"פ הש"ס דניטין הג"ל דמוכיח מוכל אדם דנאמן לפגל בדבר שבידו ואיבא התינח פיגול אבל טומאה דאינו בידו לטמאות במקדש טוב קשיא חיך אמרה פורה וכל אדם לא יהי' באה"מ הא לא יהי' נאמן ואיך יעבר עבודה וע"כ מוכרח מזה דאפי' אינו על מלחו נמי מרנא:

והנה הראב"ן ז"ל בנ"י גיטין שם כ' דעיקר הרא"י משעיר של יוה"כ דאילו מפר הא הפר הי' של כה"ג וקיי"ל בעלים נאמנים בשלהם ומשו"ה כ' דעיקר הרא"י מעבודות של השעיר. והנה הרמב"ם ז"ל בנ' שגגות (פי"א ה"ח) כתב דרק על זדון דטומאת מקדש וקדשיו אחתפרי כהנים בפר אבל אשונג הי' להו כפרה בשעיר כמו ישראל ועי' בלח"מ שם ואיבא נמלא דאף כה"ג הי' לו כפרה בשעיר והרי אמרין בש"ס דחולין (מ"א ע"ב) דקניא ל' לכפרה הו"ל כדדי' וכן מבואר עוד במנחות (ג"ב ע"א) דכיון דמחכפריים זו הו"ל כבעלים ע"ש. ואיבא לפ"ז אפשר לומר דהא דכתיב וכל אדם לא יהי' דאשמעינן דכהן נאמן לפגל היינו משום דהו"ל בעלים ובעלים נאמנים בשלהם. וכיון דהטעם משום בעלים איבא טוב אף לענין טומאה יהי' נאמן ושוב אין רא"י דאינו על מלחו נמי מרנא דשפיר אפשר דבאמת אינו מרנא ואומרים לו הבא אחר תחיוו: ומעשה

ומעתה נראה דר"ש דקאמר כה"ג ציוה"כ יוכיח לשיטתו אויל דצמסנה דהוריות (ט' ע"א) כה"ג פטור על טומאת מקדש וקדשיו דכרי ר' שמעון ומצואר שם הטעם דכתיב ואיש אשר יעמא ולא יתחטא ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל מי שחטאו שיה לקהל יאל זה שאין חטאו שיה לקהל. ואמרין במס' שבוטות (י"ב ע"א) בזה דשעיר המשחלח מכפר אעשה היכי דמי אי דלא עבד תשובה זבח רשעים תועבה ואי דעבד תשובה הא תניא עבד על עשה ושז אינו זו משם עד שמוחלין לו כו'. ומצואר במס' יומא (פ"ה ע"ב) דעבד על לאו בשוגג ועשה תשובה ג"כ אינו זו משם עד שמוחלין לו וע' בפהמ"ש להרמב"ם שם. ונמצא מזה דעל שוגג אי"ל כפרת קרבן כלל דממנ"פ אי דלא עבד תשובה זבח רשעים תועבה ואי דעבד תשובה הא אינו זו משם עד שמוחלין לו. ואי"כ ע"כ הא דלריבי כהנים כפ"ה בשעיר על שוגג דטומאת מקדש היינו רק משום שהוא זכרת ושגגת כרת אינו מתכפר בתשובה בלא קרבן ומצואר שם ציומא:

וא"כ שפיר קאמר ר"ש כה"ג ציוה"כ יוכיח כה"ג דווקא דפטור לר"ש מכרת דטומאת מקדש וקדשיו כיון דאין חטאו שיה לקהל וכיון דאינו זכרת ממילא מתכפר על שוגג דידי' בתשובה לחודא ואין לכה"ג שום כפרה בשעיר ואפ"ה אמרה חורה וכל אדם לא יהי' זבחה' ואיך נאמן לומר שנטמא השעיר אע"כ דה"ק מרלה אפי' אינו על מלחו וע"ז הציב לו ר"י הגה לכה"ג שטומאה הותרה בלבוש דהא שעיר קרבן לזכר הוא ומיזבחה קו' התוס' ישנים שם שהקשו מהא דפר קרבן יחיד משום דפר דהוא צעלים דידי' ממילא ייחא דנאמן:

ומיושבים שפיר דברי הרמב"ם ז"ל דהא מצואר ברמב"ם ה' שגגות (פ"ד ה"א) השוחט בהמת קדשים לע"ז חייב וכ' הלח"מ שם וז"ל אע"ג דרבינו ז"ל פסק בה' ע"ז כרי"ג דאין אדם אוסר דשאי"ש חטאת דבר שלו מקרי משום דקניא לי' לכפרה כדידי' דמיא עכ"ל. וגם את זה שמעינן לי' להרמב"ם ז"ל דשעיר מכפר על שגגת כהנים וכנ"ל. וגם ס"ל להרמב"ם ז"ל דכה"ג חייב כרת בטומאת מקדש וקדשיו ומצואר גם בפהמ"ש בהוריות שם דאין הלכה כר"ש. ואי"כ ממילא אין רא"י מכה"ג ציוה"כ ושפיר פסק דאינו מרלה אלא כשהוא על מלחו ופסק ג"כ דטומאה דחוי' ואפ"ה לא קשיא מכה"ג ציוה"כ הא"ך האמינתו חורה כיון דאין ה"ן מרלה דכיון דאית לי' כפרה והו"ל צעלים והרי צעלים נאמנים בשלהם:

ה) ובוה יש מקום לומר בטעמא דרבא דאמר בניטעין שם דאפי' אינו בידו נמי נאמן דלטעמי' הוא דאזיל ע"פ ג' מימרי אחריני דרבא. דבמס' יומא (ל"ג ע"א) אמר רבא עבדי דרעא אטוטפתא אסור היכי עבדי מדרעא לטוטפתא ופי' התוס' בשם הרי"א ז"ל דרבא ס"ל דחייב לחמשם בתפילין בכל שעה ק"ז מ"ן וקאמר דימשמש בשל יד תחילה ואח"כ בשל ראש. ובמס' יומא (מ"ד ע"א) אמר רבא אמר קרא וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל איזהו כפרה ששה לו ולביתו ולאחיו הכהנים ולכל קהל ישראל היי' אומר זה הקטרת הקטורת ופירש"י ז"ל משום דאילו מתן דמים אין שיה בכולם שהפר מכפר עליו ועל הכהנים והשעיר על ישראל ע"ש. ובמס' זבחים (י"ב ע"ב) אמר רבא דטומאה דחוי' בלבוש והא דקאמר

ציומא שם דזאת אומרת טומאה הותרה כבר תי' התוס' שם דזאת אומרת קאמר ולי' לא ס"ל ע"ש:

ודשתא ע"פ הני תלחא מימרי דרבא ממילא מוכרח לרבא דאפי' במה שאין בידו נאמן. דהא כיון דס"ל לרבא דחייב לחמשם בתפילין בק"ז מ"ן ע"כ מוכרח לומר דחמיד דכתיב בל"ן אחיא לומר שלא יסיה דעתו ממנו ואי"כ ע"כ דאין עורכו על מלחו אינו מרלה וכמצואר בסוגיא דיומא (ח' ע"א) ואי"כ קשיא מכה"ג ציוה"כ שאינו על מלחו ומרלה ואין לומר דהגה לכה"ג ציוה"כ שטו יאה הותרה לו בלבוש דהא רבא ס"ל דטומאה דחוי' וכבר הרגיש בקושיא זו הגאון בתשו' זכרון יצחק. ואך ע"ז הי' אפשר לומר כמו שחירטנו לעיל אליבא דהרמב"ם ז"ל דכה"ג הי' לו ג"כ כפרה בשעיר המשחלח על שוגג דטומאת מקדש וקדשיו והו"ל צעלים וכנ"ל אבל גם ז"א לרבא דאמר דלא מלינו כפרה שיה לכל רק הקטרת הקטורת והיינו משום דמתן דמים הפר מכפר על כהנים וְהשעיר על ישראל ואי הוה ס"ל לרבא דגם כהנים מתכפרי בשעיר אשוגג אי"כ שוב הוא שעיר כפרתו שיה לכל אע"כ דפשיטא לי' לרבא דשעיר אין מכפר כלל אכהנים ושזו קשיא מכה"ג ציוה"כ. ולהכי ס"ל לרבא דנאמן אפי' במה שאין בידו ואי"כ גם אטומאה נאמן אף דליה לי' צעלים ושזו לא קשיא מכה"ג ציוה"כ:

ו) ובעיקר הקושיא דלמה לי קרא דוכל אדם איז"כ תיפוק לי' דהו"ל ביהא ריקנית יש להעיר עוד מדברי התוס' מנחה (כ"ז ע"ב) דהשתחויה לורך עבודה ומותר ליכנס להיכל ללורך השתחויה וע"ע ברמב"ם ה' ביאת מקדש (פ"ב ה"ד) ובכ"מ שם בשם הסמ"ג דאינו מותר אלא בנמך עבודתו ובתי' על הרמב"ם בה' עיוה"כ הארכתי עוד בזה בלעפ"ן שו"ן:

ידידו"ש:

סימן נב

ב"ה טארנאפאל' ה' בהר הרס"ט.

כ"י יידי הרב הגדול צמ"ס פאר היחש
הר' עקיבא שר"ייבער ג"י בעיר לבוב
י"צ"ו.

ער אשר עמד ברין חרישה בשביעת לעפ"ן מלקות שהרמב"ם ז"ל בה' שמיטה (פ"א ה"ב) כ' אינו לוקה מה"ט אלא הזריעה כו' דמצואר מדבריו דאחרישה אין לוקין וכ' הכ"מ ז"ל הטעם משום דבגמי' מו"ק פליגי ר"י ור"א חד אמר לוקה וחד אמר אין לוקין ומספיקא לא מלקינן לי'. וע"ז תמה כבוד דהא בגמי' דמו"ק שם אמרינן כי אחא רב דימי אמר יכול ילקה על החושש' כו' מאי הוספת ר' אלעזר אמר חרישה וה"ק יכול ילקה על חרישה וגסיב לה תלמודא לפטורא ור' יוחנן אמר יכול ילקה על חוספת ר"ה כו' ומצואר מזה דר"א הוא דאמר דאין לוקין אחרישה בשביעת וממילא ידעינן דחד דאמר לוקין הוא ר' יוחנן וע' בהוס' שם שהקשו באתת אחאי לא קאמר תסמי"ס ומ"י דכיון דחמיר

ל"התודע יוסף לאחיו", וכמו ביעקב שכל מה שדיבר לפרעה היה אל הקב"ה, שהרי זה הכוונה 'האבות הן הן המרכבה', ומרכבה היינו שלא מסיח דעת אפילו לרגע אחד מהקב"ה, וכל שיח ודיבור הוא רק בקב"ה ללא היסח הדעת כלל, וזה נאמר בפסוק על האבות "התהלכו לפניו".

ובספרים הקדושים מדמים את ה"ולא עמד איש איתו בהתודע יוסף אל אחיו", לכהן גדול ביום הכיפורים שנכנס לפני ולפנים, "וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקודש עד צאתו", ובתוס' כתוב ש"וכל אדם" היינו אפילו מלאך, ומרנא הגר"ח הלוי זצ"ל, הוכיח מדבריהם שאין זה רק איסור על עם ישראל להכנס לאהל מועד בשעת העבודה, שהרי גם מלאך אסור, אלא על כרחך שזה הלכה בהקטרת הקטורת שיהיה שם רק הכהן גדול והקב"ה שמקטיר הקטורת לפניו, וקב"ה וישראל ואורייתא חד הוא ממש, שזה חיבור בין הקב"ה לישראל בלחוד, ולכן לא יהא שם אדם אפילו מלאך, וכעין ביוסף ויהודה והשבטים, לא עמד איש, כי זה היה חיבור מעין יום הכיפורים, של יהודה ויוסף, היסוד אל המלכות, שזה השלימות כשיוסף מתאחד עם יהודה, זה השלימות של כלל ישראל, ולכן "ולא עמד איש בהתודע יוסף אל אחיו".

ובששני מלכים עמדו זה עם זה, ויהודה לא ידע שמוכרח ליוסף שהוא הממוצע בין האבות לשבטים, ויוסף כן ידע את הדברים, ועל ראובן כבר הזכרנו

בחז"ל אדרבה רואים שהיה כאן דבר מיוחד שהעלה וקשר עד שהגיע לליבו, ובמדרש מבואר שיהודה העלה כל צד שיכול להיות ומכל אופן עד שהגיע עד לליבו, ובמדרש שם מבו' שהאחים ראו את יהודה ויוסף אמרו מלכים מידיינים אלו עם אלו אנו מה איכפת לנו וע"ז הביאו "כי הנה המלכים נועדו וכו'" והיינו שהיה כאן ענין מיוחד ליוסף ויהודה, ועל זה אמרו השבטים אנו מה איכפת לנו, שעמדו בצד ולא התערבו בזה.

והמיוחד ביהודה ויוסף דווקא, שיהודה מידת ה'מלכות' ויוסף מידת ה'יסוד', וזה כוונת חז"ל שהגיע עד ליבו שעשה מצידו כל העניין להגיע לליבו של יוסף, ולקבל מיוסף את מידתו ה'יסוד' עי"ז, ושני מלכים מידיינים אלו עם אלו היינו שזה ב' מלכים, זה כנגד זה, ולעולם זה נשאר סתירה קצת, ורק לעתיד לבא שיבוא היחוד ביניהם מאת ה' אז לא יהא סתירה ביניהם, וכמבואר בהפטרה מנבואת יחזקאל, שמתנבא "והיו לאחדים בידיך" על עץ יהודה ועץ אפרים, שזהו החיבור של יוסף ויהודה, אבל עכשיו זה עוד מנגד זה לזה.

ומובא במדרש שיהודה כשדיבר עם יוסף "בי אדוני", וכל הלשונות האלו, כוונתו היתה לשמים, וכלשון חז"ל 'אין הגשה אלא תפילה', שיהודה לא נתבטל מעצמו אליו שהרי לא ידע שהוא צריך ליוסף, ולא ידע שעומד לפני יוסף, אבל מצידו עשה כלפי שמיא ועל ידי זה היה החיבור ליוסף, 'עד שהגיע לליבו' והביא

פרשת אחרי

כי בענן אראה על הכפורת (טז, ב)

אסור להתיימשך אפילו בזמנים קשים, "בענן אראה על הכפרת", כשהחושך יכסה ארץ ונראה שאפסה כל תקוה, "אראה" ואשרה שכינתי בתוך ישראל.

וכל אדם לא יהיה באוהל מועד (טז, יז)

הכהן הגדול מאחיו הוא הסרסור בין ישראל לאביהם שבשמים, וכמבואר בזוה"ק: אהרן שושבינא דמטרוניתא, הוא המייצג את עניני האומה כולה נוכח פני עליון, עליו מוטל איפוא בראש וראשונה לדאוג לצרכי הכלל כולו, ואסור שיעביר נגד עינו עניני הפרט או חלק מהכלל בשעה שהענינים האלו מנוגדים לצרכי הציבור כולו. וכשם שהכה"ג התבטא בתפילתו ביוהכ"פ: "ואל תיכנס לפניך תפילת עובדי דרכים לענין הגשם בשעה שהעולם צריך לו".

ולכן הזהירה התורה לאמר "וכל אדם לא יהיה באהל מועד" אל יפנה הכה"ג ברגעים הללו המקודשים, בשעה שהוא נמצא בקודש הקדשים, לצרכיהם של בני אדם יחידים, יהיה מי שיהיה, באשר הוא נציג הכלל כולו ושליח הציבור, ועליו להעמיד את עניני הכלל מעל לענינים האנוכיים של איזה יחיד או כתה.

וזהו "וכל אדם" - היינו ה"אדם" שבכה"ג לא יהי עמו אז באהל מועד ודו"ק.

ושמרתם את משמרתו לבלתי עשות מחוקות התועבות וגו' (יה, ל)

לכאורה, רק לגבי מצוות נכון לאבחן בין "משפטים" ו"חוקים", שכליים ועל-שכליים, אך מה ל"חוקים" ולעבירות?

אמנם מצינו גם עבירות "חוקיות", כגון העברת בן למוֹלך, שאין בה שום הנאה או תאוה ושכל הגיוני. והנה על פסוק זה דרשו חז"ל (מו"ק ה.): "ושמרתם את משמרתו - עשו משמרת למשמרת", כלומר: עשו סייגים. להזהירנו שאם נעבור חלילה אפילו על סייג קטן שבתורה, והוא בלתי מובן, חוקי, אנו עוד עלולים לבוא מזה לידי עבירה חמורה

ט אַפְרִיּוֹן עֲשֵׂה לֹא הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מַעְצֵי הַלְּבָנוֹן׃
 י עֲמוּדָיו עֲשֵׂה כֶסֶף רִפִּידָתוֹ זָהָב מִרְכָּבוֹ אַרְגָּמָן
 תּוֹכוֹ רְצוּף אֶהְבֶּה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלַם׃

אהרן 31.08/2018

ביאור הגר"א

פירוש א (ט) אפריון עשה לו המלך שלמה. פירוש, חדר והוא המשכן²⁰³. מעצי הלבנון. פירוש מעצים יקרים מאוד, והן עצי שיטים²⁰⁴.

פירוש ב (י) עמודיו עשה כסף. הם עמודי החצר שעליהן היו הקלעים. רפידתו זהב. הוא הארון²⁰⁵ ששם שכן כבוד ה'²⁰⁶. מרכבו ארגמן. הם היריעות של תולעת שני

אצלו וצריך להביאה. ויש שגם החרב אצלו, אבל אינו משגיח במעשיו, ואפשר יפול באחת הפחות. וז"ש כולם אחוזי חרב דייקא מזויינים כו' ודו"ק. ועל פי זה מתורץ גמרא תמוה יבמות ק"ט ע"ב, בדיינא מדמי מילתא למילתא ואית ליה רב כו', דאמר רבי שמואל בר נחמני לעולם יראה דיין כו' גהינם כו'. ולכאורה קשה מאי ראייה מכאן שלא ידמה מילתא למלתא. וגם, למה לראות חרב וגהינם, בחד סגי. אך לפי הנ"ל אתי שפיר, ר"ל, חרב שהוא התורה הנמשל לחרב יהא מונח לו ולא יצטרך להביא ממקום אחר, ושפיר יביא ראייה ודו"ק.

לבנון אלא ביהמ"ק, שנאמר [דברים ג, כה] 'ההר הטוב הזה והלבנון'. א"ר שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן כ"ד מיני ארזים הם ואין לך משובח מכולן אלא שבעה, שנאמר [ישעיה מא, יט] 'אתן במדבר ארז שטה והדס ועץ שמן וגו', ולמה נגנזו שצפה הקב"ה, שהן עתידין לעשות בהן מלאכת המשכן במקום שהשכינה עתידה לשכון".²⁰⁵ עפ"י שיהש"ר ג, כא: "רפידתו זהב - שנאמר [שמות לו, ב] 'ויצפהו זהב טהור'". וכמדב"ר יב, ד: "רפידתו זהב - וצפית אותו זהב טהור".²⁰⁶ עיין לעיל א, יד פ"ב: "שהוא לן תמיד בין שדי, והענין קאי על הארון, כמ"ש שהבדין היו בולטין כשני דדי האשה, ואז שרתה השכינה (העיקר) [עיקרה] בתוכם". ועיי"ש בהערה 637. גם הובא

203 עפ"י שיהש"ר ג, יט; במדב"ר יב, ד. 204 עפ"י שיהש"ר ג, יט: "מעצי הלבנון - המד"א [שמות כו, יד] 'ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים'". ובעבודת הגרשוני: "מעצי הלבנון - פירוש, בעת שירד לשכון בארץ בתוך בני ישראל, עשה המשכן מעצי ארזים הגדלים ביער הלבנון". ועיין בשמ"ר לה, א: "ועשית את הקרשים למשכן - הה"ד [תהלים קד, טז] 'ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע', הרכה בריות ברא הקב"ה בעולמו ולא היה העולם ראוי להשתמש בהן וגנזן הקב"ה מן העולם... א"ר חנינא לא היה העולם ראוי להשתמש בארזים אלא לא נבראו אלא בשביל המשכן ובשביל בהמ"ק שנא' 'ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע', ואין

ביאור הגר"א

ותכלת וזהב²⁰⁷ וארגמן. ונקרא מרכבו שזהו עיקר המשכן²⁰⁸, כמ"ש²⁰⁹ 'ועשית קרסים²¹⁰ למשכן', וביריעות עזים [כתיב²¹¹] 'מכסה²¹² לאוהל על המשכן'²¹³.

והאהל, היו להעמיד המשכן ולכסותו".
 209 עיין שמות כו, ו: 'ועשית חמשים קרסי זהב וחברת את היריעת אשה אל אחתה בקרסים והיה המשכן אחד'. אמנם לא נזכר בפס' זה הלשון 'ועשית קרסים למשכן'. אמנם נזכר שע"י הקרסים נעשה המשכן אחד, וא"כ מבואר שהיריעות הם המשכן, שהרי מבואר שע"י הקרסים שהם המחברים את היריעות נעשה המשכן אחד. וכ"ה ברש"י שבת צח, ב: 'ועשית יריעות עזים - אלו יריעות עליונות הפרוסות על יריעות התחתונות, העליונות קרויות אהל, כלומר לגג ומכסה, והתחתונות קרויות משכן עצמו שהן לנוי תכלת וארגמן ותולעת שני".
 210 בדפ"ר: קרשיו. ובכת"י רא"ל: קרשים. וכ"ה בס. ה. והוא עפ"י שמות כו, טו: 'ועשית את הקרשים למשכן'. ועיין באור החיים שם: 'ועשית את הקרשים למשכן - פירוש כי המשכן יקרא האהל שעל הקרשים, ואין הקרשים נקראים משכן, אלא קרשי המשכן".
 211 עפ"י כת"י רבי אריה לויין. 212 בס. ה: מכסים. 213 עפ"י שמות שם פס' ז: 'ועשית יריעות עזים לאהל על המשכן'. וכוונת רבינו שכפס' זה מבואר שהמשכן הם עשר היריעות התחתונות העשויות תולעת שני ותכלת וזהב וארגמן, ועליהם היו מכסים ביריעות עזים והם נקראים אהל על המשכן. ועיין ברמבן שמות לט, לג: 'ויביאו את המשכן אל משה ואת האהל ואת כל כליו - כי יריעות שש משזר הן ששמן משכן, כמו שאמר [שם כו, א] ואת המשכן תעשה עשר יריעות שש משזר, ואמר בהן [שם פס' ו] וחברת את היריעות והיה המשכן אחד, ויריעות העזים הן האהל, כאשר יאמר בהן 'ועשית יריעות עזים לאהל על המשכן'. ועיין במהרח"ו ספר עץ הדעת טוב פרשת פקודי: 'הלא היא מה שנודע כי יריעות שש משזר וכו' נקרא משכן להיותם פנימיים מכולם ושם מושב שכינתו ית' בחלל שבתוכו ויריעות עזים נקרא אוהל על המשכן הנו"ל".

שם דברי הרמב"ן שמות כה, א: 'והנה עיקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת השכינה שהוא הארון, כמו שאמר [שמות כה, כב] 'ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפרת', על כן הקדים הארון והכפרת בכאן כי הוא מוקדם במעלה".
 ועיין בשיח יצחק בדרוש לשבת תרומה: 'וכן עיקר השראת השכינה היתה בקדש קדשים בין שני בדי הארון אשר שם הלוחות הכתובים באצבע אלהים, כי אורייתא וקוב"ה חד, כי התורה הוא עצם רצונו יתברך והוא ורצונו אחד".
 207 בשמות כו, א: 'ואת המשכן תעשה עשר יריעות שש משזר ותכלת וארגמן ותולעת שני'. אמנם לא נזכר בפס' הזהב. ועיין בילקוט שמעוני שמות רמז תכב: "מעשה היריעות תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר והחוט כפול ארבע. רבי יוסי אומר וחוט של זהב היה יתר בהם שנאמר וירקעו את פחי הזהב". וע"ע בשפתי כהן שם: "שש תכלת וארגמן ותולעת שני וכל חוט כפול לששה הרי ד' מינים כשהם שזורים יחד הם כ"ד, וחוט של זהב עם כל אחד ואחד, שנאמר וירקעו את פחי הזהב". אמנם לא זכר שזהו רק דרשת רבי יוסי בילקוט. ויתכן עוד שמש"כ רבינו שבייריעות היה זהב, כוונתו לקרסים המחברים את היריעות שהיו מזהב, כמ"ש שם בפס' ו: 'ועשית חמשים קרסי זהב וחברת את היריעות אשה אל אחותה בקרסים". ועיין בילקוט שמעוני שמות רמז שסט: "היה מחברן לשתי וילאות אחת של חמש ואחת של חמש, שנאמר 'חמש היריעות תהיין חוברות' והיה מחברן לולאות תכלת, שנאמר 'ועשית ללאות תכלת' והיה מחברן לחמשים קרסי זהב, והקרסים היו נראין במשכן ככוכבים".
 208 עיין בספורנו שמות מ, יח: "ויקם משה את המשכן - עשר היריעות מעשה חושב שנקראו משכן הוקמו קודם הקמת הקרשים... כי אמנם אותן עשר יריעות הן היו עיקר בנין המשכן, ושאר הנכנס באותו הבנין והם האדנים והקרשים והבריחים והעמודים

ביאור הגר"א

ואמר ארגמן שזהו המוכחר שבכולם²¹⁴. אר'ג'מ'ן הם ארבעה [מיני²¹⁵] חיות המרכבה [שסימנם ארגמ"ן²¹⁶] ²¹⁷, והראשון והאחרון הוא אחד²¹⁸, וזהו מרכבו ארגמן. תוכו רצוף אהבה. בתוכו שכן כבוד השם ה' על הכרובים²¹⁹.

כולן במערב, ומתאחדין במלכות". והנה מתחילה פירש רבינו ד'מרכבו ארגמן' הם יריעות המשכן, ובהמשך פירש ד'מרכבו ארגמן' הם ד' מיני חיות המרכבה. ביאור הענין עיין בפ"ב הערה 232. 218 עיין בשערי הלשם ח"ב ס"א פ"ג דאוריאל ונוראל אחד הוא, כמ"ש בהשמטות זוהר בראשית סימן ה רנב, ב ע"ש. ועיין בפרדס רימונים שער י פ"ד: "וארגמן ג"כ הוא בהיותה מקבלת ד' גוונים יחד שהם ד' ספירות גדול"ה גבור"ה תפאר"ת ומציאות מלכות. ולכן ארגמ"ן ר"ת אוריאל תפארת, רפאל מלכות, גבריאל גבורה, מיכאל חסד, נוראל ג"כ תפארת, אלא הכל לפי בחינתו, פעמים מקבל מהימין פעמים מהשמאל, כמו שנבאר בשעת היכלות פ"ה". ועיין בקונטרס כללי התחלת החכמה (קצא): "כשנוטה יותר לחסד נקרא אוריאל, וכשנוטה יותר לדין נקרא נוראל". 219 עיין בשמואל-א, ד: "וישלח העם שילה וישאו משם את ארון ברית ה' צבאות ישב הכרובים". ובתרגום שם: "ארון קימא דה' צבאות דשכינתה שריא עיל מן כרוביא". ועיין במהר"ל חדושי אגדות קדושין ח"ב: "הכרוב הוא מרכב השכינה, כדכתיב 'ושב הכרובים', ומפני שהכרוב הוא מרכב של השכינה נקרא כרוב, כי הוא אותיות רכב, כדכתיב [שם ב כב] 'וירכב על כרוב ויעוף'". ועיין בילקוט שמעוני שיה"ש רמז תתקפד: "שהיתה שכינה שרויה בין שני הכרובים". ובשיה"ש זוטא א, יג: "בין שדי ילין - זו השכינה שהיתה נתונה בין שני הכרובים". וע"ע ברש"י דברי הימים-א כח, יח: "ולתבנית המרכבה - הם הכרובים שהשכינה רוכבת עליהם". וברבינו בחיי שמות יג, טז: "שהשכינה שורה בד' חיות שבמרכבה על שני הכרובים". וע"ע בדרשות הרמב"ן לר"ה: "הדר בית קדשי הקדשים מקום הכרובים ששם השכינה, שנאמר 'וגועדתי לך שם'". והנה צ"ע דלעיל א, יד פ"א

214 הוקשה לו, דכיון דארגמן הם היריעות של תולעת שני ותכלת וזהב וארגמן, מדוע בלשון הפס' נקט ארגמן יותר משאר הגוונים, ועל זה תירץ²¹⁶ ארגמן הוא המבוכר שבכולם. ויתכן שהטעם שהוא המוכחר שבכולם עפ"י מש"כ להלן פ"ב: 'ארגמן הוא ירוק ממוצע אדום ולבן'.²¹⁷ והיינו שהוא הכולל כל הגוונים. ועי"ש בהערה 232 שנתבאר ד'ארגמן' שהוא ירוק מורה על מדת התפארת שהיא כוללת כל המדות, ונכלל בה גם האדום שהוא מורה על מדת הדין וגם הלבן המורה על מדת החסד. ועיין במדב"ר יב, ד: "ארגמן חשוב שבכולן שהוא לבוש מלכות". 215 עפ"י ס. ה.

216 עפ"י ס. ה. 217 עפ"י תיקוני זוהר קמד, ב: "ארגמ"ן - אוריאל רפאל גבריאל מיכאל נוראל". ושם תיקון ע קכו, א: "ארגמ"ן - ר' רפאל ג' גבריאל מ' מיכאל נ' נוראל. ורזא דמלה 'מרכבו ארגמן'". ובביאור רבינו שם הובא כאן בליקוטים: "ר"ל מרכבו של הוי"ה (הוא) ארגמן, כמש"ל קכד, א וש"מ". ועיין בביאור רבינו להלן ז, ו פ"א: "ודלת ראשך כארגמן - שהוא מרכבה כידוע". ועיין ברקאנטי פרשת בחוקותי: "כי השכינה היתה שרויה בתוכם, על כן עשו משכנה כתיקון המרכבה עליונה, ותקנו לה ארבע דגלים, רמז לארבע מחנות שכינה, והסימן מרכבו ארגמ"ן - אוריאל, רפאל, גבריאל, מיכאל, נוראל. רמז שהיא רוכבת על ד' חיות המרכבה... ומה שעלה בידינו כי מחנה יהודה ויסוד הרוח, ומחנה אוריאל וחיה ששמה אדם הם במזרח, ומתאחדין במדת התפארת הנקראת מזרח. דגל מחנה ראובן ויסוד המים, ומחנה מיכאל וחיה ששמה אריה כולם בדרום, ומתאחדים במדת החסד הנקראת ימין. דגל מחנה דן ויסוד האש, ומחנה גבריאל וחיה ששמה שור כולן בצפון, ומתאחדין במדת הגבורה. דגל מחנה אפרים ויסוד העפר, ומחנה רפאל וחיה ששמה נשר

יָא צֵאנָה | וְרֵאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָה לּוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חַתּוּנָתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֵחַת לְבוֹ:

31/08/2018nm

ביאור הגר"א

פירוש א (יא) צאנה וראינה. פירוש, כי כתיב²³⁶ 'וכל אדם לא יהיה באוהל מועד', ואמרו רבותינו ז"ל²³⁷ אפילו חיות הקודש, דכתיב [בהם]²³⁸ [239] 'דמות פניהם פני אדם', [כשנגמר הבית היו צריכין לצאת מפנים אפילו חיות הקודש, ולא היו רשאים לבוא שם שום פעם בעולם, חוץ מכהן גדול ביום כפור²⁴⁰]. וזהו צאנה וראינה בנות ציון. פירוש, בתלמידי חכמים שהם מצוינים בהלכה²⁴¹. שעטרה לו אמו. הם התלמידי חכמים²⁴², ואמרו²⁴³ שמתחילה קרא אותן בנות,

אמנם גם לפי נוסח זה לכאורה הכוונה שיראו את הת"ח, שהרי כתב בתחילת הדברים ד'צאנה' אזיל על כל אדם ואפי' על המלאכים, ולא פירש דאזיל על הת"ח. אולם מה שמבואר בדברי רבינו ד'ראנה' היינו שיראו בתלמידי חכמים, אינו מבואר, מה ענינה של ראייה זו, ולמה באה ראייה זו ביום חתונתו וביום שמחת לבו. ²⁴² צ"ב היכן מהו ענינה של עטרה זו שעטרו הת"ח את הקב"ה. ועיין בפ"ב: "הם ישראל שמעטירין לו בעטרה וציצין ופרחין שמחדשין". וכנראה שזהו גם כוונת רבינו כאן. אמנם צ"ב מה ענינה של עטרה זו שמעטירין הת"ח בציצין ופרחים שמחדשים בתורה, ליום חתונתו וליום שמחת לבו. ועיין בעבודת הגרשוני: "ביום חתונתו - זה מתן תורה שנתחתן עם ישראל, שעטרו להקב"ה מה שהקדימו נעשה לנשמע. וביום שמחת לבו - זה בנין המשכן שנקרא לב, כדכתיב 'והיו עיני ולבי שם כל הימים שעטרוהו בני ישראל בכסף ובזהב הקרשים והארון והשולחן והמנורה מזבח הזהב וכל כלי המשכן'. ומבואר בדבריו שהעטרה שעטרו ישראל את הקב"ה ביום חתונתו הוא מה שהקדימו נעשה לנשמע, והעטרה שעטרו ביום שמחת לבו הוא מה שעטרהו בני ישראל בכסף וזהב וכלי המשכן. אמנם עטרה זו אינה שייכת דווקא לת"ח, וצ"ע. ²⁴³ שיהש"ר כאן:

הארון נקרא חדר המטות, ועיין לעיל א, טז פ"ב. ²³⁶ ויקרא טז, יז. ²³⁷ ירושלמי יומא א, ה. ²³⁸ עפ"י דפ"י. ²³⁹ יחזקאל א, י. ²⁴⁰ עפ"י דפ"י. כוונת הדברים, דכיון דפס' י מדבר בהקמת המשכן, שהרי ביאר ד'מרכבו ארגמן' קאי על יריעות המשכן שהם היו עיקר המשכן, ופירש גם ד'מרכבו ארגמן' היינו ד' מלאכי המרכבה, לכן אומר כאן הפסוק 'צאנה', והיינו שאפילו המלאכים צריכים היו לצאת מאוהל מועד. וזהו שאמר 'וביום שמחת לבו' שהוא יום חנוכת המשכן שאז כשנגמר הבית היו צריכים המלאכים לצאת. ²⁴¹ כן הגירסא בדפ"ר ובכת"י רא"ל. אמנם בכת"י גינצבורג ובכת"י ירושלים הגירסא: צאנה וראנה בנות ציון. פירוש ת"ח המצוינים בהלכה. והנה בפשיטות כוונת הפס' דצאנה וראינה אזיל על בנות ציון, והיינו שבנות ציון יצאו ויראו, אמנם אין נראה כן בדברי רבינו, שכתב ד'צאנה' אזיל על כל אדם ואפי' על המלאכים, וראנה בנות ציון' היינו בת"ח, ולפי"ז נראה כוונתו ד'ראנה בנות ציון' היינו שיראו את הת"ח, שהם בבחינת 'בנות ציון', ולפי הגירסא שבכת"י גינצבורג שלא גרס בתלמידי חכמים אלא תלמידי חכמים יתכן שגם כוונת רבינו היא דה'צאנה וראינה' אזיל על הת"ח שהם יצאו ויראו במלך שלמה.

